

ИЗВЕШТАЈ

ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПРОГРАМАТА ЗА ЗАДОЛЖИТЕЛНА ИМУНИЗАЦИЈА НА НАСЕЛЕНИЕТО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО 2017 ГОДИНА

Во текот на 2017 година се спроведуваше задолжителна континуирана имунизација против определени заразни болести во Република Македонија, согласно важечката законска и подзаконска регулатива:

- Законот за заштита на населението од заразни болести (Сл. Весник бр. 66/2004),
- Закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на населението од заразни болести (Сл. Весник бр. 146/2014, 139/08, 99/09, 149/14, 150/15 и 37/16)
- Правилникот за имунопрофилактика, хемиофилактика, лицата кои подлежат на овие мерки, начинот на изведување и водење на евиденција и документација (Сл. Весник бр. 177/2015),
- Програмата за задолжителна имунизација на населението во Република Македонија за 2017 година (Сл. Весник бр. 192/2016) и
- Национална годишна програма за јавно здравје во Република Македонија за 2017 година (Сл. Весник бр. 192/2016).

ВАКЦИНАЦИЈА И РЕВАКЦИНАЦИЈА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО 2017 ГОДИНА

Врз основа на доставените годишни извештаи за спроведена и реализирана задолжителна имунизација против заразни болести во Република Македонија во 2017 година, од страна на Центрите за јавно здравје и нивните подрачни единици и/или здравствените установи кои ја спроведуваат задолжителната имунизација во републиката, Институтот за јавно здравје изврши обработка и анализа на добиените податоци и подготви годишен извештај за РМ.

При тоа, во републиката, во однос на примарна вакцинација не е констатиран опфат над 95% за ниту една вакцина.

Опфат за примарна вакцинација под 95%, но над 90% е регистриран со вакцината против хепатитис Б, Хемофилус инфлуенца тип Б, ДиТеПер и ОПВ/ИПВ вакцина, а опфат под 90% има примовакцинација со МРП вакцина и вакцинацијата против ХПВ, која и оваа година има најнизок опфат од сите вакцини во републиката.

Примовакцинацијата со вакцината против **хепатитис Б** има опфат од 91,3%.

Примовакцинацијата со вакцините против заболувања кои ги предизвикува **хемофилус инфлуенца тип Б, ДиТеПер и ОПВ/ИПВ** имаат идентичен опфат од 91,1%.

МРП вакцинацијата е реализирана со опфат од 82,6%.

Вакцинацијата против **ХПВ**, како и изминатите години (од нејзиното воведување) има најмал регистриран опфат, кој изнесува 48% (Прилог Табелиод 1 до 8, Картограми од 1 до 9).

Опфатот на извршена ревакцинација во републиката е над препорачаните 95% единствено за МРП вакцината – 97%.

Ревакцинации со опфат под 95%, но над 90% имаат следните вакцини:

ДиТе III – 93,1%, ОПВ/ИПВ III - 92,9%, ОПВ/ИПВ II – 92,5%, ДиТе II – 91,1%, Те IV- 90,7%. Ревакцинација под 90% е регистрирана за ОПВ/ИПВ I и ДиТеПер I – 83,3%, како и против Хемофилус инфлуенца тип Б - 82,9%.

(Прилог Табели од 1 до 8, Картограми од 1 до 9).

Опфатот на лицата кои подлежат на задолжителната вакцинација и ревакцинација во 2017 година, по поделни вакцини, прикажан е табеларно, како за републиката во целост, така и по Центри за јавно здравје и нивни подрачни единици (Табела 1 до 8), како и картографски (Картограм 1 до 9), во Прилог на извештајот.

Компаративните податоци за опфатот на извршена вакцинација и ревакцинација за 2017 година, во однос на претходниот петгодишен период (2012-2016) за Република Македонија, дадени се во Табела 9 и 10, во Прилог на извештајот.

Хепатитис Б - вакцинација

Опфатот со примарната вакцинација со 3 дози вакцина против хепатитис Б, за 2017 година за целата република изнесува **91,3%**.

Опфат под 95%, но повисок од 90% за Хепатитис Б вакцинација се регистрира на територијата на 6 ЦЈЗ/ПЕ:

- ЦЈЗ Штип – 94,3%
- ЦЈЗ Прилеп / ПЕ Крушево – 94,3%
- ЦЈЗ Велес – 93,0%
- ЦЈЗ Струмица – 92,9%
- ЦЈЗ Штип / ПЕ Радовиш – 92,9%
- ЦЈЗ Тетово / ПЕ Гостивар – 91,1%

Опфат понизок од 90% е регистриран на територијата на 3 ЦЈЗ:

- ЦЈЗ Скопје – 87,5%
- ЦЈЗ Прилеп – 84,3%
- ЦЈЗ Куманово – 78,5%

(Прилог Табела 1, Табела 2, Картограм 1).

Опфатот на вакцинацијата со I доза и со II доза вакцина против хепатитис Б изнесува 98,0% односно 97,5%, соодветно. Од подлежаечките деца на вакцинација против Хепатитис Б во 2017 година, трета доза не примиле **1.877** (Прилог Табела 2), од нив 50% (939) се од територијата на ЦЈЗ Скопје, а 19,5% (366) од територијата на ЦЈЗ Куманово.

Хиб – вакцинација

Вакцинацијата со три дози вакцина против инфекција со Хиб во 2017 година, во републиката е извршена со опфат од **91,1%**.

Опфат понизок од 95%, но над 90% се регистрира во 5 ЦЈЗ/ПЕ:

- ЦЈЗ Прилеп / ПЕ Крушево 94,3%
- ЦЈЗ Штип – 93,4%
- ЦЈЗ Велес – 93,2%
- ЦЈЗ Штип / ПЕ Радовиш - 92,9%
- ЦЈЗ Тетово / ПЕ Гостивар – 90,4%

Опфат понизок од 90% е регистриран на територијата на 3 ЦЈЗ:

- ЦЈЗ Скопје – 86,9%
- ЦЈЗ Прилеп – 84,3%
- ЦЈЗ Куманово – 78,7%

(Прилог Табела 1, Табела 3, Картограм 2).

Од децата кои биле подлежачки на вакцинација против Хиб со трета доза, не се вакцинирани вкупно **1.924 деца** (Прилог Табела 3), од нив 51,2% (985) се од територијата на ЦЈЗ Скопје, а 18,9% (363) од територија на ЦЈЗ Куманово.

Хиб ревакцинација

Ревакцинацијата против Хиб инфекцијата во републиката, во 2017 година изнесува **82,9%**.

Опфат понизок од 95%, но повисок од 90% се регистрира во 5 ЦЈЗ/ПЕ:

- ЦЈЗ Велес / ПЕ Гевгелија - 94,0%
- ЦЈЗ Велес / Кавадарци – 92,6%
- ЦЈЗ Кочани / ПЕ Делчево – 91,8%
- ЦЈЗ Охрид – 91,1%
- ЦЈЗ Штип – 90,6%

Опфат понизок од 90% е регистриран на територијата на 13 ЦЈЗ:

- ЦЈЗ Кочани – 89,1%
- ЦЈЗ Струмица - 89,0%
- ЦЈЗ Штип / ПЕ Радовиш – 87,1%
- ЦЈЗ Тетово/ ПЕ Гостивар – 87,0%
- ЦЈЗ Велес – 85,5%
- ЦЈЗ Штип / Пробиштип – 84,2%
- ЦЈЗ Струмица / ПЕ Валандово - 83,0%
- ЦЈЗ Битола – 82,8%
- ЦЈЗ Прилеп – 81,8%
- ЦЈЗ Велес / ПЕ Неготино - 79,6%

- ЦЗ Куманово/ ПЕ К.Паланка – 77,7%
- ЦЗ Куманово – 77,2%, и
- ЦЗ Скопје на чија територија е регистриран најнизок опфат од 71,1%.

(Прилог Табела 1, Табела 3, Картограм 2)

Од подлежачките деца на територијата на целата република (Прилог Табела 3), со оваа ревакцина не се опфатени вкупно **3.638 деца**, од кои најголем број (2084) и најголем процент (57,3%), по жителство припаѓаат на територијата што ја покрива ЦЗ Скопје. Следува ЦЗ Куманово со 10% или 364 деца кои не биле ревакцинирани со ХиБ вакцина.

ДиТеПер - вакцинација

Примарната вакцинација, односно опфатот со 3 дози на ДиТеПер вакцина, за целата република изнесува **91,1%**.

Опфат понизок од 95%, но повисок од 90% е регистриран на територијата на 5 ЦЗ/ПЕ:

- ЦЗ Прилеп/ ПЕ Крушево – 94,3%
- ЦЗ Штип - 93,4 %
- ЦЗ Велес – 93,2%
- ЦЗ Штип/ ПЕ Радовиш - 92,9%
- ЦЗ Тетово/ Гостивар – 90,5%

Опфат понизок од 90% е регистриран на територијата на 3 ЦЗ:

- ЦЗ Скопје – 87,0%
- ЦЗ Прилеп – 84,3%
- ЦЗ Куманово – 78,6%

(Прилог Табела 1, Табела 4, Картограм 3).

Во републиката од подлежачките 21.617 деца (Прилог Табела 4), со три дози ДиТеПер вакцина (примарна вакцинација) не се опфатени **1.919 деца**, од кои 51% (979) се од територијата на ЦЗ Скопје и 19% (365) од територија на ЦЗ Куманово.

ДиТеПер - I ревакцинација

Првата ревакцинација со ДиТеПер ревакцина за целата република изнесува **83,3%**.

Опфат понизок од 95%, но повисок од 90% е регистриран во 6 ЦЗ/ПЕ:

- ЦЗ Битола – 94,8%
- ЦЗ Велес / ПЕ Гевгелија – 93,3%
- ЦЗ Кочани / ПЕ Делчево – 91,8%
- ЦЗ Велес / ПЕ Кавадарци – 91,1%
- ЦЗ Охрид – 91,1%
- ЦЗ Штип – 90,6%

Опфат понизок од 90% е регистриран на територијата на 12 ЦЈЗ /ПЕ:

- ЦЈЗ Кочани - 89,1%
- ЦЈЗ Струмица – 88,8%
- ЦЈЗ Штип / ПЕ Радовиш - 87,1%
- ЦЈЗ Тетово / ПЕ Гостивар – 87,1%
- ЦЈЗ Велес - 85,6%
- ЦЈЗ Штип / ПЕ Пробиштип – 84,2%
- ЦЈЗ Струмица / ПЕ Валандово – 83,0%
- ЦЈЗ Прилеп – 82,1%
- ЦЈЗ Велес /ПЕ Неготино – 79,0%
- ЦЈЗ Куманово / ПЕ К.Паланка – 77,7%
- ЦЈЗ Куманово – 76,4%

На територијата на ЦЈЗ Скопје е регистриран најнизок опфат од 71,0%.

Од подлежаечките 21.276 деца, со ДиТеПер I ревакцина не се вакцинирани **3.563** деца (Табела 4), од нив најголем број (2090) и процент (58,7%) се жители на територијата на ЦЈЗ Скопје. Следува ЦЈЗ Куманово со 10,7% или 382 деца кои не примиле ДиТеПер I ревакцина.

(Прилог Табела 1, Табела 4, Картограм 3).

ДиТе - II ревакцинација

Вкупниот опфат за републиката со ДиТе III ревакцинација изнесува **91,1%**.

Опфат под 95%, но над 90% е регистриран на територијата на 3 ЦЈЗ/ПЕ:

- ЦЈЗ Прилеп / ПЕ Крушево – 93,5%
- ЦЈЗ Велес / ПЕ Неготино – 92,1%
- ЦЈЗ Битола – 90,9%

Опфат понизок од 90% е регистриран на територијата на 3 ЦЈЗ /ПЕ:

- ЦЈЗ Тетово – 88,5%
- ЦЈЗ Тетово/ ПЕ Гостивар –87,5%
- ЦЈЗ Скопје – 84,5%

Од подлежаечките 22.264 деца на ДиТе II ревакцина (Прилог Табела 5), не се вакцинирани вкупно **1.985 деца**, од нив најголем број (1.249) и највисок процент (62,9%) се од територијата на ЦЈЗ Скопје. Следува ЦЈЗ Тетово со 271 (13,7%) невакцинирани деца со ДиТе II ревакцина.

(Прилог Табела 1, Табела 5, Картограм 4).

ДиТе - III ревакцинација

Вкупниот опфат за републиката со ДиТе III ревакцинација изнесува **93,1%**.

Опфат под 95% е регистриран на територијата на 4 ЦЈЗ/ПЕ:

- ЦЈЗ Тетово / ПЕ Гостивар – 93,4%
- ЦЈЗ Штип / ПЕ Радовиш – 93,1%
- ЦЈЗ Прилеп / ПЕ Крушево – 92,7%
- ЦЈЗ Скопје – 92,1%

Опфат понизок од 90% се регистрира само на територијата ЦЈЗ Битола и изнесува само 45,0%, со објаснување дека невакцинираните деца се планирани да бидат вакцинирани во второто полугодие од учебната 2017/2018 година.

Од подлежаечките лица на ДиТе III ревакцина (Прилог Табела 5), со оваа ревакцина не се опфатени **1.483 лица**, а од нив најголем број (573) и процент (38,6%) се лица кои живеат на територијата на ЦЈЗ Скопје, а веднаш потоа следи ЦЈЗ Битола со 527 невакцинирани деца или 35,5% од сите невакцинирани.

(Прилог Табела 1, Табела 5, Картограм 4).

Те – IV ревакцинација

За целата република, опфатот со Те IV ревакцинација, изнесува **90,7%**.

Опфат под 95%, а над 90% е регистриран на територијата на 4 ЦЈЗ/ПЕ:

- ЦЈЗ Штип – 94,9%
- ЦЈЗ Тетово / ПЕ Гостивар – 93,6%
- ЦЈЗ Велес / ПЕ Неготино – 92,3%
- ЦЈЗ Охрид – 90,7%

Опфат понизок од 90% се регистрира во 2 ЦЈЗ / ПЕ:

- ЦЈЗ Скопје – 86,6%
- ЦЈЗ Тетово – 68,7%

Од подлежаечките лица на Те IV ревакцина (Прилог Табела 5), со оваа ревакцина не се опфатени **1.881 лице**, а од нив најголем број (871) и процент (46,3%) се лица кои по место на живеење припаѓаат на територијата на ЦЈЗ Скопје, а потоа лицата кои припаѓаат на територијата на ЦЈЗ Тетово - 650 невакцинирани деца или 34,6% од сите невакцинирани.

(Прилог Табела 1, Табела 5, Картограм 5).

ОПВ/ИПВ - вакцинација

Вкупен опфат со 3 дози полио вакцина, односно примарна ОПВ/ИПВ вакцинација за целата република е остварена со опфат кој изнесува **91,1%**.

Опфат под 95%, но над 90% е регистриран на територијата на 5 ЦЈЗ/ПЕ:

- ЦЈЗ Прилеп / ПЕ Крушево – 94,3%
- ЦЈЗ Штип – 93,4%
- ЦЈЗ Велес – 93,2%
- ЦЈЗ Штип / ПЕ Радовиш – 92,9%
- ЦЈЗ Тетово / ПЕ Гостивар – 90,5%

Опфат понизок од 90% се регистрира во 3 ЦЈЗ /ПЕ:

- ЦЈЗ Скопје – 86,9%
- ЦЈЗ Прилеп – 84,3%
- ЦЈЗ Куманово – 78,5%

Во републиката, од подлежачките 21.619 деца (Прилог Табела 6), со три дози вакцина против детска парализа не се опфатени вкупно **1.929 деца**, од кои 981 (50,9%) се од ЦЈЗ Скопје, а 366 (19,0%) лица од територијата на ЦЈЗ Куманово.

(Прилог Табела 1, Табела 6, Картограм 6).

ОПВ/ИПВ - ревакцинација

Во Република Македонија, опфат со **I ревакцинација** изнесува **83,3%**, со **II ревакцинација** изнесува **92,5%**, а опфатот со **III ревакцинација** со ОПВ/ИПВ вакцина изнесува **92,9%**.

За **I ревакцинација**, опфат понизок од 95%, но повисок од 90% е регистриран на територијата на 6 ЦЈЗ/ПЕ:

- ЦЈЗ Битола – 94,8%
- ЦЈЗ Велес /ПЕ Гевгелија – 93,3%
- ЦЈЗ Кочани / ПЕ Делчево – 91,8%
- ЦЈЗ Велес / ПЕ Кавадарци – 91,2%
- ЦЈЗ Охрид – 91,1%
- ЦЈЗ Штип – 90,6%

Опфат понизок од 90% е регистриран на територијата на 12 ЦЈЗ /ПЕ:

- ЦЈЗ Кочани – 89,1%
- ЦЈЗ Струмица – 88,9%
- ЦЈЗ Штип / ПЕ Радовиш – 88,1%
- ЦЈЗ Тетово / ПЕ Гостивар – 86,8%
- ЦЈЗ Велес – 85,6%
- ЦЈЗ Штип / ПЕ Пробиштип – 84,2%
- ЦЈЗ Струмица / ПЕ Валандово – 83,0%
- ЦЈЗ Велес / ПЕ Неготино – 82,1%
- ЦЈЗ Прилеп – 82,1%
- ЦЈЗ Куманово / ПЕ Кр. Паланка – 77,7%
- ЦЈЗ Куманово - 76,6%
- ЦЈЗ Скопје – 71,1%

(Прилог Табела 1, Табела 6, Картограм 6).

Со **ОПВ II ревакцинација**, опфат понизок од 95%, но повисок од 90% е постигнат на територијата на 3 ЦЈЗ:

- ЦЈЗ Прилеп / ПЕ Крушево – 93,5%
- ЦЈЗ Велес / ПЕ Неготино – 92,1%
- ЦЈЗ Битола – 90,9%

Опфат понизок од 90% е регистриран на територијата на 3 ЦЈЗ /ПЕ:

- ЦЈЗ Тетово – 88,4%
- ЦЈЗ Скопје–88,2%
- ЦЈЗ Тетово / ПЕ Гостивар – 87,7%

Со **ОПВ III ревакцинација**, опфат понизок од 95%, а повисок од 90% е регистриран на територијата на 5 ЦЈЗ /ПЕ:

- ЦЈЗ Куманово – 94,8%
- ЦЈЗ Штип / ПЕ Радовиш – 93,5%
- ЦЈЗ Тетово / ПЕ Гостивар – 93,4%
- ЦЈЗ Прилеп / ПЕ Крушево – 92,7%
- ЦЈЗ Скопје – 91,9%

Опфат понизок од 90% е регистриран само на територија на ЦЈЗ Битола, и тоа ниски 45,0% со забелешка дека невакцинираните деца се планирани и ќе бидат опфатени во второто полугодие од учебната 2017/2018 година.

Од подлежаечките лица во целата република (Прилог Табела 6), со ревакцинација против детска парализа (I, II и III ревакцина) не се опфатени вкупно **6.724 деца**, од кои најголем број и процент припаѓаат на територијата на Скопје – 3.605 или 53,6%.

Од вкупната бројка на деца кои не примиле некоја од трите ОПВ/ИПВ ревакцини (6.724), најголемиот број (3.548) и процент (52,8%) се однесуваат на I-та ревакцинација.

(Прилог Табела 1, Табела 6, Картограм 7).

МРП - вакцинација

Вкупниот опфат со МРП вакцина за целата република изнесува **82,6%**.

Понизок опфат од 95%, но повисок од 90% е регистриран на територијата на 3 ЦЈЗ/ПЕ:

- ЦЈЗ Битола – 90,6%
- ЦЈЗ Куманово / ПЕ Кратово – 90,6%
- ЦЈЗ Прилеп – 90,4%

Опфат понизок од 90% е регистриранна територија на 18 ЦЈЗ/ПЕ:

- ЦЈЗ Штип / ПЕ Радовиш – 89,2%
- ЦЈЗ Кочани / ПЕ Делчево – 87,6%
- ЦЈЗ Охрид – 87,1%

- ЦЈЗ Велес / ПЕ Гевгелија – 87,0%
- ЦЈЗ Битола / ПЕ Д. Хисар – 85,5%
- ЦЈЗ Кочани – 84,2%
- ЦЈЗ Струмица/ ПЕ Валандово – 83,3%
- ЦЈЗ Битола / ПЕ Ресен – 83,1%
- ЦЈЗ Велес / ПЕ Неготино – 81,1%
- ЦЈЗ Штип – 80,8%
- ЦЈЗ Струмица – 80,2%
- ЦЈЗ Скопје - 78,5%
- ЦЈЗ Тетово / ПЕ Гостивар – 78,0%
- ЦЈЗ Штип / ПЕ Пробиштип – 76,9%
- ЦЈЗ Велес – 76,4%
- ЦЈЗ Куманово / Кр. Паланка – 70,5%
- ЦЈЗ Куманово - 69,6%
- ЦЈЗ Велес/ ПЕ Кавадарци - 65,8%

Од подлежаечките лица на МРП вакцина на територијата на целата република (Прилог Табела 7), не се опфатени со вакцинација вкупно **3.937**, од кои 1.621 или 41,2% се жители на територијата на ЦЈЗ Скопје и 553 (14%) се жители на територијата што ја покрива ЦЈЗ Куманово.

(Прилог Табела 1, Табела 7, Картограм 8)

МРП - ревакцинација

Опфатот со прва МРП ревакцинација во целата република во 2017 година изнесува **97,0%**.

Опфат понизок од 95%, но повисок од 90% е регистриран на подрачјето на 5 ЦЈЗ/ПЕ:

- ЦЈЗ Тетово / ПЕ Гостивар – 94,7%
- ЦЈЗ Штип / ПЕ Радовиш – 94,7%
- ЦЈЗ Битола – 92,2%
- ЦЈЗ Куманово – 91,4%
- ЦЈЗ Велес / ПЕ Неготино - 91,2%

Опфат под 90% се регистрира во 2 ЦЈЗ/ ПЕ:

- ЦЈЗ Охрид – 87,7%
- ЦЈЗ Штип – 85,0%

Од подлежаечките лица на оваа ревакцина на територијата на целата република (Прилог Табела 7), со ревакцинација не се опфатени вкупно **708** деца, од кои 301 (42,5%) се жители на територијата која ја покриваат ЦЈЗ Куманово, ЦЈЗ Тетово и ЦЈЗ Битола.

(Прилог Табела 1, Табела 7, Картограм 8)

ХПВ – вакцинација

Вкупниот опфат со **две дози вакцина** против заболувања причинети од Хуман папилома вирус (ХПВ) во републиката изнесува **48,0%** (Прилог Табела 8).

Прикажаниот опфат по ЦЈЗ и нивни подрачни единици се движи од 12,1% (Битола) до 100% на територијата на само неколку подрачни единици (Кавадарци, Св. Николе, Берово, Винаца, Делчево, Пехчево, Кратово, Дебар и Пробиштип).

Опфат понизок од вкупниот опфат во републиката (48%) се регистрира во 5 ЦЈЗ/ПЕ:

- ЦЈЗ Тетово / ПЕ Гостивар – 44,7%
- ЦЈЗ Струмица – 24,4%
- ЦЈЗ Охрид – 23,0%
- ЦЈЗ Скопје – 15,5%
- ЦЈЗ Битола – 12,1%

(Прилог Табела 1, Табела 8, Картограм 9).

Вакцинација и ревакцинација во Република Македонија во период 2012– 2016 во споредба со 2017 година

Прикажаниот опфат со задолжителната вакцинација и ревакцинација во Република Македонија во 2017 година, во однос на претходниот петогодишен период, 2012 - 2016 година (Прилог Табела 9, Табела 10), е следниот:

Вакцинација:

- ❖ **Хепатитис Б - вакцинација:** Опфатот со три дози вакцина против Хепатитис Б во 2017 година изнесува 91,3%, и бележи намалување во однос опфатот во 2016 (93,8%), исто така намалување се регистрира и во однос на просечниот опфат за периодот 2012-2016 година, кој изнесува 95,4%. Во периодот од 2012 до 2014 година опфатот со оваа вакцина континуирано се одржуваше над 95% (Табела 9).
- ❖ **ХиБ – вакцинација:** Опфатот со оваа вакцинација се движи од 88,6% (во 2015 година) до 97,1% (во 2013 година). Опфатот со три дози вакцина против Хемофилус инфлуенца тип Б кој во 2017 година изнесува 91,1%, бележи намалување во однос на опфатот во 2016 и просечниот опфат за периодот 2012-2016 година, кој изнесува 94,0% и 93,6%, соодветно (Табела 9).
- ❖ **ДиТеПер - вакцинација:** Во текот на 2017 година, опфатот со примарната ДиТеПер вакцинација, со три дози вакцина, изнесува 91,1% што претставува намалување во однос на опфатот за 2016 година (95,3%), како и во однос просечниот опфат за периодот 2012-2016 година(95%) (Табела 9).

❖ **ОПВ/ИПВ - вакцинација:** Примарната вакцинација со три дози полио вакцина во 2017 година е извршена со опфат од 91,1%, што претставува намалување во однос на опфатот во 2016 година (95,3%), како и во однос на просечниот опфат регистриран во изминатиот петгодишен период (95,6%). Опфат понизок од препорачаните 95%, во периодот 2012-2016 е регистриран само во 2015 година, и изнесува 92,1% (Табела 9).

❖ **МРП - вакцинација:** Во 2017 година, опфатот со МРП вакцинација е незначително зголемен во однос на 2016 година, од 82,1% на 82,6%, но во однос на просечниот петгодишен опфат (91,3%) се бележи намалување за 8,7%. Во последните три години опфатот со МРП вакцинацијата континуирано е под 90% (Табела 9).

❖ **ХПВ – вакцинација:** Вакцинацијата со ХПВ вакцината сèуште бележи низок опфат. Во 2017, оваа вакцинација се регистрира со опфатот од 48,0%, кој е понизок од опфатот во 2016 година (53,3%), и незначително понизок од просечниот опфат за петгодишниот период (2012-2016) кој изнесува 48,2%. Највисок опфат со оваа вакцина во овој петгодишен период е постигнат во 2014 и изнесува 53,7% (Табела 9).

Ревакцинација:

❖ **ХиБ – ревакцинација:** ХиБ ревакцинација, во петгодишниот период 2012-2016 највисок опфат од 97,1%, бележи во 2012, а во 2013 година за последен пат се регистрира опфат над препорачаните 95%. Почнувајќи од 2014 година, се бележи континуирано опаѓање на опфатот кој во 2017 година достигнува најниски 82,9%, и е понизок и од просечниот опфат за периодот 2012-2016 година кој изнесува 92% (Табела 10).

❖ **ДиТеПер - I ревакцинација:** Оваа ревакцинација, највисок опфат од 97,6% бележи во 2013 година, и оттогаш континуирано опаѓа достигнувајќи опфат од 83,3% во 2017 година, што претставува понизок од просечниот опфат (93,3%) во периодот 2012 - 2016 година, како и од опфатот во 2016 година (88,9%) (Табела 10).

❖ **ДиТе - II ревакцинација:** ДиТе ревакцинацијата на 7 годишна возраст, во 2017 година е извршена со опфат од 91,1%, кој е повисок од опфатот во 2016 година (89,9%), но понизок од просечниот опфат (93,5%) во последните 5 години (Табела 10).

❖ **ДиТе - III ревакцинација:** ДиТе ревакцинацијата на 14 годишна возраст бележи опфат 93,1%, што претставува незначително намалување во однос на на 2016 година (93,4%), како и во однос на просекот за изминатите пет години (93,9%) (Табела 10).

❖ **Те – IV ревакцинација:** Оваа ревакцинација во 2017 година е извршена со опфат од 90,7%, кој претставува понизок опфат во однос на 2016 година (92,3%), но повисок од просечниот опфатот за 2012-2016 (89,9%) (Табела 10).

❖ **ОПВ/ИПВ – I ревакцинација:** Регистрираниот опфат од (83,3%) во 2017 година е понизок од опфатот во 2016 (88,3%), како и од просечниот опфат за периодот 2012-2016 (93,8%). Во овој петгодишен период, освен во 2016 година, под препорачаните 95% опфат е регистриран и во 2015 година (Табела).

- ❖ **ОПВ - II ревакцинација:** Оваа ревакцинација, исто како и ДиТе ревакцинацијата на 7 годишна возраст, во 2017 година е остварена со опфат од 92,5%. Иако бележи зголемување во однос на опфатот во 2016 (90,3%), сепак овој опфат е понизок од просечниот опфат за периодот 2012-2016 (94,8%) (абела 10).
- ❖ **ОПВ - III ревакцинација:** Опфатот со III-та ОПВ ревакцинација во 2017 година изнесува 92,9%, што е незначително повисок од опфатот во 2016 (92,7%), но сепак под просечниот опфат за периодот 2012-2016, кој изнесува 93,7% (Табела 10).
- ❖ **МРП - ревакцинација:** МРП ревакцинацијата бележи опфат од 97% во 2017 година, кој е повисок од опфатот од 2016 (93,3%), како и од просечниот опфат за периодот 2012-2016 година (94,8%) (Табела 10).

КОНСТАТАЦИИ И ПРЕДЛОГ МЕРКИ

Согласно изнесените податоци во извештајот може да се констатира дека **опфатот со примовакцинација во Р. Македонија во 2017 година е под препорачаните 95% за сите вакцини**. Во однос на минатата 2016 година, се бележи опаѓање на опфатот за сите вакцини освен за МРП вакцината, која иако бележи незначително зголемување во однос на минатата година, сепак е со низок опфат, под 90%.

Во однос на ревакцинацијата, општа констатација е дека опфатот го задржува трендот на опаѓање за сите ревакцини, како и минатата година. **Единствено МРП ревакцинацијата го надминува опфатот од 2016 година и бележи опфат над 95%, сите останати ревакцини имаат опфат под препорачаните 95%.**

ПРИМОВАКЦИНАЦИЈА: Во текот на 2017 година, опфатот на примовакцинација со вакцините вклучени во поливалентните вакцини (Хепатит Б, ХиБ, ДиТеПер и Полио) кои беа воведени во 2015 година, бележат опаѓање во однос на 2016 година и не го достигнуваат препорачаниот опфат од 95%.

Со оглед на фактот дека **ХиБ, ДиТеПер и Полио** вакцините се содржани во поливалентните вакцини опфатот со примовакцинацијата со овие вакцини е потполно идентичен – 91,1%.

Опфатот со вакцинација против **хепатит Б** од 91,3%, бележи намалување во однос на 2016 година, и незначително се разликува од опфатот на останатите примовакцини.

Опфатот со **МРП вакцина** е повторно понизок од 90%, како и минатата година.

Вакцината против **ХПВ инфекција** повторно бележи најнизок опфат од сите вакцини (48%), како и во претходните пет години.

РЕВАКЦИНАЦИЈА: Нискиот опфат на МРП вакцината под 90% во втората година од животот, го следи и низок опфат со првата **ХиБ, ДиТеПер и полио I ревакцинација** на 18 месеци, кој е исто така под 90%.

Во однос на ревакцинацијата со **ДиТе и полио** кај училишните деца на 7-годишна возраст, се регистрира опфат под 95%, но над 90%. Оваа ревакцинација го надминува опфатот од 2016 година, но е понизок од просекот за претходните пет години.

Ревакцинацијата на 14-годишна возраст со **ДиТе и полио** вакцина незначително се разликува во однос на 2016 година и просекот за периодот 2012-2016, но сепак е понизок. И опфатот со овие ревакцини е под 95% , но над 90%, а во однос на претходните години се регистрира тренд на намалување.

Ревакцинацијата против **тетанус**, иако го надминува просечниот опфат за периодот 2012-2016, сепак има опфат понизок од опфатот во 2016 година.

Опфатот со **МРП ревакцинацијата** е единствената ревакцинација која, во текот на 2017 година, го надминува опфатот од 95%, најверојатно како резултат на засилените активности за надзор и спроведување на МРП вакцинацијата како противепидемиска мерка, заради појавата на епидемијата на мали сипаници на територијата на ЦЈЗ Скопје.

Опфат од 100% за вакцинација и ревакцинација со сите видови вакцини е остварен само на територијата на ПЕ Пехчево.

Опфат од 100% за вакцинација и ревакцинација со сите вакцини, освен со МРП вакцинација и ревакцинација, е остварен само во ПЕ Кратово.

Опфат над 95% за вакцинација и ревакцинација со сите вакцини е остварен во Свети Николе, Берово, Винаца, Кратово, Дебар и Македонски Брод.

Загрижува фактот што за поедини вакцини и на одредени територии, се појавува опфат понизок од 90%, па дури понизок од 85% или 80%, кој најчесто се регистрира на територијата на ЦЈЗ Куманово, ЦЈЗ Скопје и ЦЈЗ Прилеп.

Според добиените извештаи од ЦЈЗ и ПЕ и вакциналните тимови на нивна територија, нискиот опфат е резултат на одбивањето на вакцинацијата од страна на родителите под влијание на антивакциналното лоби во Македонија и кампањата која ја водат.

Несомнено е и влијанието на некои здравствени работници, првенствено доктори (матични лекари, педијатри и гинеколози) кои препорачуваат одложување на вакцинацијата до достигнување на поголема возраст на детето. Ова посебно се однесува на МРП и ХПВ вакцинацијата, што резултира со најнизок опфат за двете вакцини.

Ревакцинацијата која се спроведува во училишната возраст, исто така бележи низок опфат. Образложението за тоа е или недостатокот на **ДиТе** и **ОПВ** вакцини во последниот квартал од годината, па вакцинацијата не можела да се спроведе согласно планот за имунизација или вакцинацијата е планирана да се спроведе на почетокот на новата учебна 2018 година, односно во второто полугодие на учебната 2017/2018 година.

Според резултатите од извештаите за спроведена задолжителна имунизација од Центрите за јавно здравје и нивните подрачни единици во 2017 година, како и препораките на СЗО и други меѓународни компетентни институции, се наметнува потреба да се превземат одредени мерки во однос на задолжителната вакцинација во Република Македонија, и тоа:

➤ **ЗГОЛЕМУВАЊЕ на опфатот со сите вакцини и ревакцини кои бележат понизок опфат од 95% на регионално и локално ниво, во целата република и континуирано одржување на опфат над 95% за вакцините кои го достигнале овој опфат.**

За постигнување на оваа цел неопходно е засилено ангажирање на сите здравствени институции и работници-поединци кои се одговорни за спроведување на вакцинацијата:

- Службите за вакцинација потребно е редовно и континуирано да се ангажираат во избарување на неевидентирани, невакцинирани и непотполно вакцинирани лица, но и лица кои често мигрираат во државата и надвор.

Задолжително и редовно излегување на терен заради “прочешлување” на теренот, со цел изнаоѓање на овие лица и нивно вакцинирање до комплетирање на нивниот вакцинален статус, согласно Правилникот за имунизација. Излегувањето на терен треба да се спроведува плански, редовно, темелно и без импровизации, за да се спречи понатамошно намалување на опфатот.

- Посебно внимание треба да се посвети на ромската популација која е подложна на чести миграции во државата и надвор од неа, со што се отежнува спроведувањето на континуирана, редовна и комплетна вакцинација меѓу нив.

Затоа, потребно е да се ангажираат патронажните служби, како и да се зајакне соработката со други институции и организации (на пр. Невладини Организации од ромска популација) кои можат да помогнат не само за полесно изнаоѓање и вакцинирање на оваа тешко достапна популациона група, туку да учествуваат и во промоцијата на вакцинацијата како најдобра мерка за заштита од одредени заразни болести.

- Нискиот опфат со МРП вакцината особено последните години, регистрирање на случаи на заболување, како и појавата на епидемија на мали сипаници на територијата на град Скопје во 2017 година, во склоп на целокупната слика на регистрирање на епидемии од мали сипаници во соседните земји и во цела Европа во последните години, ја потенцира потребата од засилено спроведување на активности за примовакцинација со оваа вакцина, вклучително информација, едукација и комуникација со јавноста, пред се со родителите.

- За лицата кои ја одбиваат вакцинацијата односно нивните родители, потребно е да се води уредна евиденција и согласно регулативата оваа евиденција да се проследи до надлежните институции одговорни за следење и придржување кон законски пропишаната регулатива, со цел преземање на понатамошни мерки.

➤ **Континуиран надзор и контрола над спроведувањето на имунизацијата од страна на надлежните институции (ЦЗ/ПЕ, ИЈЗ, ДСЗИ).** Центрите за јавно здравје и нивните подрачни единици на регионално односно на локално ниво, во соработка со Институтот за јавно здравје и ДСЗИ треба континуирано и интензивно да вршат надзор и контрола на вакцинацијата на територијата за која се надлежни. Особено треба да се потенцира следењето на имунизацијата на ниво на “микро реони”, на одредени подрачја во самите општини (ромски населби, привремено раселени лица и сл.) заради опасност од појава на т.н. “цепови” со натрупување на голем број на невакцинирани деца.

- ДСЗИ да го засили надзорот согласно законските одредби, со оглед на тоа што сè повеќе родители одбиваат да ги вакцинираат своите деца, а вакциналните тимови се немоќни да го решат тој проблем.

- **Континуирано и навремено снабдување со соодветни квалитетни вакцини согласно препораките на СЗО.** Надлежните институции потребно е навреме и континуирано да вршат снабдување со квалитетни вакцини кои се на листата на вакцини препорачани од СЗО, затоа што недостигот на вакцини во одреден период и на одредена територија може да предизвика сериозни пропусти во процесот на спроведување на континуирана и редовна вакцинацијата, а со тоа и до намалување на опфатот.
- **Строго придржување кон принципите за одржување и контрола на студениот синџир на сите нивоа - при набавката, транспортот, ракувањето и чувањето на вакцините.** Потребна е задолжителна секојдневна контрола на fridge-tag-овите и секојдневна контрола на температурата во разладните уреди во кои се чуваат вакцините и водење на редовна евиденција, без исклучок. Неисправните разладни уреди треба правовремено да се поправат или обноват со нови, исправни ладилници. Со цел да се надмине на опасноста од снемнување на електрична енергија и прекинување на студениот синџир, потребно е обезбедување на генератори/агрегати за континуирано снабдување со електрична енергија на ладилниците во кои се чуваат вакцините. Ова особено се однесува на оние здравствени институции во кои се чуваат поголеми количини на вакцини (за квартал) од кои понатаму се дистрибуираат вакцини до вакциналните пунктови.
- **Да се обезбеди снабдување со вакцини на здравствените институции каде се складираат вакцините на месечно ниво** наместо за квартален период, со што би се намалиле негативните импликации при проблеми/прекини во снабдувањето со електрична енергија и трошоците за уништување/отстранување на оштетените вакцините кои не се за понатамошна употреба.
- **Екипирање на вакцинални тимови со персонал кој недостасува, во сите вакциналните пунктови во населените места, како и зголемување на бројот на вакцинални тимови каде што има потреба, што е неопходно за непречено спроведување на континуирана задолжителна имунизација.**
Новиот кадар кој ќе биде вклучен во процесот на вакцинација задолжително треба да помине едукација и обука за спроведување на вакцинацијата, за правилно чување, ракување и употреба на вакцините, како за начинот на евидентирање на спроведената вакцинација.
- **Спроведување на имунолошки студии со цел да се одреди имуниот статус на вакцинираните лица и утврдување на колективниот имунитет на населението, што е во согласност со препораките на СЗО.** Со оглед на фактот што ваков тип на студии не се спроведени подолг временски период, потребно е да се обезбедат средства за реализација на оваа активност.
- **Одржување на едукативни семинари за зголемување на свесноста на здравствените работници - матични лекари, педијатри, гинеколози, вклучително и здравствениот персонал кој ја спроведува вакцинацијата** за значењето и бенефитите на имунизацијата, како и за безбедноста на вакцините. Спроведување на едукативни семинари за подигнување на нивото на нивните комуникациски вештини со цел враќање на довербата на родителите кон здравствениот систем и градење на позитивен став кон вакцинацијата.

- За навремено и успешно спроведување на континуираната имунизација во републиката потребно е **осовременување на системот за планирање, изведување, евидентирање и надзор на спроведената имунизација преку воведување на електронска евиденција на имунизацијата, како дел од интегрираниот здравствен информатички систем во Република Македонија.**

Сектор за контрола и превенција на заразните болести

Одделение за надзор и контрола на имунизацијата

28.02.2018

Скопје

ПРИЛОГ

- Извршена вакцинација и ревакцинација во Република Македонија во 2017 година Табела 1
- Вакцинација против хепатитис Б во Република Македонија по ЦЈЗ/ПЕ во 2017 година Табела 2
- Вакцинација и ревакцинација против заболувања предизвикани од *Haemophilus influenzae type B* во Република Македонија по ЦЈЗ/ПЕ во 2017 година Табела 3
- Вакцинација и ревакцинација против дифтерија, тетанус и пертусис во Република Македонија по ЦЈЗ/ПЕ во 2017 година..... Табела 4
- Ревакцинација против дифтерија и тетанус во Република Македонија по ЦЈЗ/ПЕ во 2017 година Табела 5
- Вакцинација и ревакцинација против детска парализа со ИПВ/ОПВ во Република Македонија по ЦЈЗ/ПЕ во 2017 година Табела 6
- Вакцинација и ревакцинација против мали сипаници, рубеола и заразни заушки во Република Македонија по ЦЈЗ/ПЕ во 2017 година Табела 7
- Вакцинација со вакцина против заболувања предизвикани од ХПВ-вирус во Република Македонија по Центри за јавно здравје/ПЕ во 2017 година Табела 8
- Преглед на извршена вакцинација во Република Македонија во период 2012 - 2016 и 2017 година Табела 9
- Преглед на извршена ревакцинација во Република Македонија во период 2012- 2016 и 2017 година Табела 10
- Извршена вакцинација на новороденчиња со вакцина против хепатитис Б во Република Македонија во 2017 година Картограм 1
- Извршена вакцинација и ревакцинација против заболувања предизвикани од *Haemophilus influenzae type B* во Република Македонија во 2017 Картограм 2
- Извршена вакцинација и ревакцинација со ДиТеПер вакцина во Република Македонија во 2017 година Картограм 3

- Извршена ревакцинација со втораДите и третаДите вакцина во Република Македонија во 2017 година Картограм 4
- Извршена ревакцинација со четврта Те вакцина во Република Македонија во 2017 година Картограм 5
- Извршена вакцинација и прва ревакцинација со ИПВ/ОПВ вакцина во Република Македонија во 2017 година Картограм 6
- Извршена втора и трета ревакцинацијасо ОПВ вакцина во Република Македонија во 2017 година Картограм 7
- Извршена вакцинација и ревакцинација соМРП во Република Македонија во 2017 година Картограм 8
- Извршена вакцинација соХПВ вакцина во Република Македонија во 2017 година Картограм 9